

Biografia naukowa Profesora Wojciecha Gasparskiego

Wojciech Gasparski urodził się 10 października 1936 roku w Warszawie. Po wojnie mieszkał z rodzicami w Chorzowie. Studia wyższe ukończył na Politechnice Śląskiej (1953–1958), po czym pracował w przemyśle. Idąc śladami Tadeusza Kotarbińskiego oraz Herberta Spencera, którzy po studiach technicznych podjęli studia i działalność w dziedzinie filozofii, Wojciech Gasparski nawiązał w 1959 roku współpracę ze środowiskiem prakseologicznym. Studia doktoranckie odbył w Zakładzie Prakseologii PAN (1965–1968). Pracę doktorską dotyczącą zastosowań prakseologii do procesów decyzyjnych w projektowaniu technicznym (promotorem był prof. Zbigniew Wasiutyński) obronił w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki PAN (1969). Rozprawę habilitacyjną poświęconą teorii projektowania w ujęciu prakseologicznym przedstawił na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, uzyskując stopień doktora habilitowanego (1978). Tytuł profesora nauk humanistycznych uzyskał w 1985 roku na wniosek Rady Naukowej Instytutu Filozofii i Socjologii PAN. Kilka lat później Rada powierzyła mu najpierw funkcję wiceprzewodniczącego, a następnie przewodniczącego – funkcje te pełnił łącznie przez szesnaście lat. Od roku 1995 związany jest z Akademią Leona Koźmińskiego (dawniej Wyższą Szkołą Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego), w której jako profesor prowadził rozległą działalność dydaktyczną oraz pełnił liczne funkcje, między innymi prorektora ds. badań naukowych, dyrektora Centrum Etyki Biznesu, kierownika Katedry Etyki Biznesu.

Zainteresowania naukowe, prace badawcze i inicjatywy organizacyjne Profesora Wojciecha Gasparskiego zaliczyć można do dwóch nurtów tematycznych. Pierwszy stanowi twórcze rozwinięcie dyscyplin mających w Polsce pewną tradycję, takich jak prakseologia czy naukoznawstwo. W nurcie drugim znajdują się pionierskie prace koncentrujące się wokół zagadnień nowych na gruncie polskim, takich jak metodologia projektowania, teoria systemów i etyka biznesu. Cechą charakterystyczną twórczości Wojciecha Gasparskiego jest to, iż jego własnym pracom badawczym towarzyszą zawsze rozmaite przedsięwzięcia instytucjonalne i organizacyjne mające na celu zainteresowanie określoną problematyką szerszej grupy badaczy, w rezultacie integrujące wokół tej problematyki środowisko naukowe i inicjujące nowe kierunki badawcze. Umiejętność współpracy z innymi badaczami i kierowania zespołem zaowocowała wieloma zbiorowymi publikacjami, których Profesor Wojciech Gasparski był inicjatorem i redaktorem naukowym. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż często byli to wybitni i wymagający badacze zagraniczni.

W pierwszym okresie swojej działalności, Wojciech Gasparski sformułował program prakseologii działań przygotowawczych (preparatoryki), wzbogacił prakseologię o ujęcie prakseometryczne, a także zrekonstruował podejście systemowe w nauce współczesnej jako styl rozwiązywania problemów. Pod koniec lat sześćdziesiątych założył Pracownię Metodologii Projektowania, którą kierował przez 20 lat. Kierował Zakładem Prakseologii PAN (1973–1975) oraz Zakładem Prakseologii i Naukoznawstwa IFiS PAN (1986–1991). Zastosował Kazimierza Ajdukiewicza program metodologii nauk do analizy nauk praktycznych i opracował na tej podstawie oryginalną koncepcję metodologii projektowania (przedstawioną w książce *Projektowanie – koncepcyjne przygotowanie działań*). Stworzył oryginalną interpretację filozofii Tadeusza Kotarbińskiego jako systemu filozofii praktyczności (przedstawioną w książce *A Philosophy of Practicality*). Zrealizował program syntezy wiedzy projektoznawczej (przedstawionej w dziele zbiorowym *Projektoznawstwo*). Był inicja-

torem i współredaktorem edycji wydawnictwa ciągłego *Projektowanie i Systemy: Z zagadnień metodologii nauk praktycznych*, stanowiącego forum prezentacji filozofii nauk stosowanych (wydano siedemnaście tomów pod egidą Komitetu Naukoznawstwa PAN, wyd. Ossolineum). Przewodniczył Komitetowi Redakcyjnemu edycji *Dzieł wszystkich* Tadeusza Kotarbińskiego. Był jednym z założycieli, wieloletnim prezesem a obecnie jest prezesem honorowym Towarzystwa Naukowego Prakseologii. Przez szesnaście lat pełnił funkcję redaktora naczelnego „Prakseologii” a dziś jest przewodniczącym rady redakcyjnej tego czasopisma. Promowaniu dokonań zarówno polskich, jak i zagranicznych prakseologów na forum międzynarodowym służy seria *Praxiology: The International Annual of Practical Philosophy and Methodology* (publikowana od roku 1992 przez renomowane wydawnictwo Transaction Publishers, Rutgers The State University of New Jersey), której Wojciech Gasparski jest redaktorem naczelnym. Dotychczas ukazały się 24 tomy tej serii.

Ważnym obszarem aktywności badawczej i organizatorskiej Profesora Wojciecha Gasparskiego jest naukoznawstwo. Świadczy o tym jego trzydziestoletnia działalność w Komitecie Naukoznawstwa PAN, którego przez dziesięć lat był przewodniczącym. Prezydium Akademii nadało mu w roku 2003 godność członka honorowego tego Komitetu.

Wojciech Gasparski jest autorem, współautorem i redaktorem blisko pięćdziesięciu książek i ponad dwustu pięćdziesięciu artykułów z zakresu prakseologii, metodologii projektowania, teorii organizacji i zarządzania, naukoznawstwa oraz etyki biznesu. Wygłaszał referaty na wielu konferencjach krajowych i zagranicznych. Prowadził wykłady na Uniwersytecie Warszawskim, Politechnice Warszawskiej, Akademii Leona Koźmińskiego, Warszawskiej Szkole Zarządzania. Wypromował kilkudziesięciu magistrów oraz kilkunastu doktorów. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta oraz wieloma innymi odznaczeniami. Jest laureatem CEEMAN Champion's

Award in Responsible Management Education, European Faculty Pioneer Award za rok 2006 i wielu innych prestiżowych nagród i wyróżnień.

Wojciech Gasparski przez wiele lat współprzewodniczył międzynarodowemu programowi badawczemu poświęconemu prakseologii i filozofii praktycznej, realizowanemu przez IFiS PAN i Wydział Filozofii Uniwersytetu w Helsinkach. Jest badaczem znanym i cenionym za granicą. Współpracował z brytyjskim Design Research Society oraz amerykańskim Design Methods Group. Angażował się w badania międzynarodowe: (a) związane z realizacją europejskiego projektu badawczego „Ethics in Human Resource Management” (European Commission, Erasmus) – partnerstwo z Uniwersytetem Wileńskim (Litwa), Uniwersytetem w Nijenrode (Holandia) i Uniwersytetem w Salzburgu (Austria), (b) partnerstwo w projekcie badawczym „Understanding and Responding to Societal Demands on Corporate Responsibility” koordynowanym przez INSEAD (Francja), (c) udział w projekcie „European Platform for Excellence in Corporate Social Responsibility” koordynowanym przez CSR Europe (Belgia). Prowadził wykłady i wizytował następujące ośrodki zagraniczne: Instytut Historii, Przyrodoznawstwa i Techniki Akademii Nauk (Moskwa 1971–1972), City University (London 1974, 1988, 1993), Open University (England 1990), State University of New York (1981–1982), Faculty of Philosophy, University of Helsinki (1983, –84, –86, –89, –90, –92, 93, –95, 96, –99), Saybrook Institute San Francisco (1990). Wyniki swoich badań prezentował na wielu zagranicznych konferencjach, między innymi w: Austrii, Brazylii, Czechach, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Japonii, Kanadzie, Niemczech, Szwajcarii, Szwecji, USA, Wielkiej Brytanii, na Węgrzech. Jest członkiem honorowym Österreichische Studiengesellschaft für Kybernetik i United Kingdom Systems Society. Jest członkiem Society for Business Ethics (USA), Society for Philosophy and Technology (USA), Academy of Management (USA) oraz International Society of Business, Economics and Ethics (ISBEE). Jego biografia została opublikowana w następujących

wydawnictwach: *Who's Who in the World*, *Who's Who in American Education*, *International Who's Who of Intellectuals*, *Dictionary of International Biography*, *Men of Achievements*, *International Book of Honor*, *International Directory of Distinguished Leadership*.

Wojciech Gasparski był założycielem i dyrektorem oraz tutorem Collegium Invisibile (1995–1998), placówki edukacyjnej, której działalność polegała na kształceniu równoległym (do studiów w uczelniach macierzystych) szczególnie uzdolnionych studentów polskich szkół wyższych z zakresu nauk humanistycznych, społecznych, ekonomicznych i pedagogicznych prowadzone przez wybitnych uczonych metodą tutorialną. Collegium nawiązywało do tradycji zarówno rodzimej (Collegium Nobilium Stanisława Konarskiego), jak i zachodniej (brytyjskie *invisible college*, które dało początek The Royal Society). W roku 2004 Collegium nadało Profesorowi Gasparskiemu godność członka honorowego.

Dziedziną, której Profesor Wojciech Gasparski poświęcił najwięcej czasu i uwagi w ciągu ostatnich lat jest etyka w biznesie, gospodarce i zarządzaniu. Cała Jego działalność związana z tą problematyką została podporządkowana sformułowanemu na wstępie programowi. Był to program małej etyki biznesu, nawiązujący do programu małej filozofii Tadeusza Kotarbińskiego. Wojciech Gasparski realizuje go z ogromną konsekwencją, energią, pracowitością oraz godnymi szacunku i podziwu rezultatami.

Jego dokonania teoretyczne w dziedzinie etyki biznesu zostały przedstawione w książce *Wykłady z etyki biznesu* (trzy edycje – 2000, 2004, 2007) oraz w kilku książkach, których był redaktorem i współredaktorem (*Etyka biznesu*, 1997, 2002; *Etyka biznesu gospodarki i zarządzaniu*, 1999; *Etyka biznesu w działaniu: doświadczenia i perspektywy*, 2001; *Etyka biznesu jako przedmiot nauczania*, 2001; *Etyka biznesu w zastosowaniach praktycznych: inicjatywy, programy, kodeksy*, 2002; *Europejskie i światowe standardy etyki oraz społecznej odpowiedzialności w działalności gospodarczej*, 2003; *Uczciwość w świecie finansów*, 2004), a także w wielu artykułach. Profesor Wojciech Gasparski wprowadził problematykę etyki życia gospodarczego jako

subdyscyplinę filozoficzną, organizując po raz pierwszy w historii Polskich Zjazdów Filozoficznych odrębną sekcję 6 Polskiego Zjazdu Filozoficznego poświęconą filozofii i etyce biznesu (Toruń 1995). Współorganizował I i II Ogólnopolską Konferencję Etyki Biznesu (Łódź 1994, 1997).

W 1994 roku zainicjował ogólnopolskie Seminarium Etyki w Biznesie, Organizacji i Zarządzaniu. Funkcjonujące systematycznie seminarium stanowi forum, na którym prezentowane są projekty badawcze, wyniki badań oraz doświadczenia edukacyjne w zakresie etyki biznesu, a także miejsce wokół którego konstytuuje się i integruje środowisko polskich badaczy zajmujących się etyką biznesu. Wojciech Gasparski reprezentował to środowisko, występując z referatami na I i II Światowym Kongresie Etyki Biznesu (Tokio 1996, Sao Paolo 2000) oraz Europejskich Konferencjach Etyki Biznesu (St. Gallen 1994, Frankfurt 1996, Praga 1997). Kierował programem badawczym „Etyka w polskiej gospodarce: percepcja, preferencje i normy” finansowanym przez KBN (1996–1998) oraz projektem „Odpowiedzialność społeczna i etyka biznesu w polskim życiu gospodarczym: infrastruktura na rzecz rozwoju etyczności funkcjonującego w Polsce biznesu” (2003). Zainicjował powstanie Polskiego Stowarzyszenia Etyki Biznesu EBEN Polska i przewodniczył jego Radzie Programowej. Problematykę etyki w życiu gospodarczym popularyzuje w artykułach prasowych, wypowiedziach radiowych i telewizyjnych, a w sposób systematyczny w czasopiśmie „Decydent”.

Starania Profesora o instytucjonalny wymiar etyki biznesu w naszym kraju znalazły najbardziej pełny wymiar w utworzeniu w 1999 roku Centrum Etyki Biznesu (obecnie Centrum Etyki Biznesu i Innowacji Społecznych), będącego wspólnym przedsięwzięciem Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego (obecnie Akademii Leona Koźmińskiego) oraz Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. Profesor Wojciech Gasparski był przez wiele lat dyrektorem Centrum, które uczynił najważniejszym ośrodkiem badań i studiów na rzecz rozwoju dys-

cypliny w Polsce oraz miejscem spotkania liderów biznesu i świata akademickiego, którym zależy na promowaniu etyki życia gospodarczego jako warunku uprawiania tyleż skutecznego, co społecznie odpowiedzialnego biznesu. Fakt ten został doceniony przez International Society of Business, Economics and Ethics (ISBEE) organizujące co cztery lata światowe kongresy zwane olimpiadami etyki biznesu. Piąty Światowy Kongres ISBEE odbył się w Warszawie w Akademii Leona Koźmińskiego w 2012 roku. Ważną formą aktywności Centrum są organizowane co roku konferencje poświęcone różnym aspektom etyki w działalności gospodarczej. Warto wspomnieć, że European Academy of Business in Society zauważyła i doceniła tę właśnie rolę, jaką spełnia Centrum, nagradzając Profesora Gasparskiego European Faculty Pioneer Award za rok 2006.

Ukoronowaniem aktywności badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej w dziedzinie etyki biznesu było opublikowanie w 2013 r. pierwszego w Polsce, wieloautorskiego podręcznika w tej dziedzinie *Biznes, etyka, odpowiedzialność*, którego Wojciech Gasparski jest redaktorem naukowym. Podręcznik ten został uhonorowany nagrodą I stopnia za najlepszy podręcznik akademicki w 2015 r. przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.

opracowała Anna Lewicka-Strzałecka